

UNITÁRIUS ÉRTESÍTŐ

Az Unitárius Egyház — Budapesti Unitárius Egyházközség — Unitárius Misszióház hivatalos havi tudósítója

Felelős szerkesztő: Dr. Iván László

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V., Koháry-utca 4. Telefon: 17-4-24. Előfizetési ára egész évre 4.— P. amely beküldhető a budapesti unitárius egyházközség 30.400 sz. postacsekkszámlájára.

Gyermekvárás

Adventben mindig várunk valamit. Ha az év többi részei nagy sivárságban is telnek el, de a karácsonyt megelőző napokban a szív valami új érzéssel telik el: várunk valakire, vagy valamire. Várunk a karácsony fényére, a havas háztetőkre, a csilingelő szánokra, a gyertyák lobogására, a színesen sugárzó templomablakokra s mindenre, ami kielégítheti legalább egyszer egy évben ezt az örökké-sóvárgó szívet, ezt a megnyugvást kereső örök emberi lelket. Ilyenkor még a társadalom legszegényebbje, a legkitagadottabbja is reménykedik, bizik a jobb jövőben még akkor is, ha az, csak egy darab kenyérben, vagy egy tál meleg ételben jelentkezik. Oh! áldott karácsony, amely ily mélységes sóvárgását és ily magasságos vágyódást tudsz ébreszteni az emberi lélekben!

De hát ez így van minden gyermekvárásnál. Ha a jelen csúnya és kietlen, legalább a gyermek jövője legyen szép és gyönyörűsége. Születésekor a gyermek magával hozza új világába egy jobb kor ígérését. Ha más nem, de ő az Isten letéteményese, aki új szózatra nyitja ajkát, új tettekre feszíti apró kezeit s új világot épít a régi romjain.

Új világ! ez az a jelszó, amely mint valami csodás talizmán megvéd ma bennünket a kétségbeeséstől, a szörnyű testi és lelki nyomorban való elmerüléstől. Új világ, amelyben új ember születik! Rólad álmodtak a századok és évezredek örök álmodói, prófétái, istenkeresői. A te ígéretedtől terhes ez a mi korunk is, ez a mi szellemi társaságunk is. Téged várunk mindennap, teérted égeti tűz a lelkünket s miattad marják az aggodalom keselyűi szegény tépett szívünket.

Gyermeket várunk mi is, újvilág harcosai, újjongó és kétségbeeső unitárius keresztények.

Gyermeket, amely ép, egészséges, erőből duzzadó. Gyermeket, akinek karja szélesre tárul és magához öleli mindazokat, akik őt várták, akik őt szerették. Gyermeket, aki kicsiny lábaival elindul és bekopogtat minden ajtón és megkérdezi: szívesen látnak-e itt engem vendégül. Gyermeket, aki kacagva kiálltja a világba: én vagyok a jövő, én hozom a megváltást, a bűnök eltörlését és az erények felmagasztalását. Gyermeket, aki merészen és bátran odadörgi a jelen gyáváinak és akadékoskodóinak: elég volt a szemforgatásból, elég volt a bűnös nemtörődömségből és önhaszonlesésből, itt új világ kezdődik! Az én világom, az ártatlan gyermek világa!

Ez a gyermek mind hangosabban kezd kiabálni körülöttünk, csak éppen azok nem hallják, akik nem akarják. Amikor a hívők akarata megfeszül és semmiből új templom épül. Amikor néhány ifjú és örök-ifjú összedugja a fejét és minden nehézség és elgáncsolás ellenére is hisz a jövőben és utat mutat azoknak, akik nem hisznek abban. Amikor tetterős férfiak utnak indulnak s bár maguk sem tudják még hogyan, de lebirhatatlan erővel kinyilatkoztatják, hogy meg akarják újítani Isten segítségével a föld színét és ki akarják emelni a kátyuból az emberek elakadt szekereit. Mikor a templomok itt s ott zsúfolásig telnek igére éhes szívekkel, ilyenkor mindig a gyermek, a lélekgyermek kiált, hangosan kiált levegő után, napfény után, szívmelegség után, önzetlenség, nagylelkűség, odaadás után, de Istenem! szegényke sokszor rekedtre kiabálja torkát, de mi még sem közelítünk feléje s nem akarjuk meghallani kérő szavát.

Pedig gyermekvárás ideje van, körülöttünk az egész világ gyermeket vár és boldogan újjong fel, ha egy-egy kicsiny embersarj a világra születik.

Csak mi volnánk érzéketlenek a jövő ígérétevel szemben? Mi magyarok és unitáriusok?! Hát mi volnánk azok a szerencsétlenek, a világ szerencsétlenjei, akik irtózatos meddőségben, roppant kilátástalanságban elpusztulunk e föld színéről és még csak meg sem siratják elmúlásunkat? Hát számunkra nincs jövő, nincs gyermek? A multnak hazajáró kísértete nem akar többé hallani nemzetünk és egyházunk újjászületéséről? És éppen akkor nem akarunk ezekről hallani, amikor minden de minden harsogja, hogy úgy nemzetünknek, mint vallásunknak megnyílt a jövő útja? Akkor csapjuk be magunk előtt az ajtót, amelyen a jövő fényébe vonulhatnánk be, amikor szinte erőszakkal nyitogatják mások, a jóbarátok, akiknek szükségük van ránk, akik nem tudnak élni nélkülünk?! Oly mily korlátoltság, milyen öngyilkosság, milyen heródesi hóhérmunka volna ez, ha valóban így kellene mindezeknek lenniük!

A hideg borzongatja csontjainkat és a rémület merevsége ül ki arcunkra. Nem, nem ez nem lehet így! Mi élni akarunk, mi gyermeket várunk, mi a jövőnek ajtaján kopogtatunk! Mi be akarunk robbanni a farizeusok közé és ha csak gyermekkézzel is, rendet akarunk teremteni a testi-lelki rendetlenség kusza világában!

Jöjj el szent, karácsonyi Gyermek! Szívünk összetörve is hangosan térted dobog. Ajkunk, ha görcsökben is, térted kiált. Lábunk, ha bilincsbeverve is, irtózatos terhével a te keresésedre indul. Karácsonyi Gyermek! Várunk, akarunk, érted hangosan kiáltunk: Jövel!
Iván László.

A Halál és az Álom

testvérek, jó testvérek. Egymás kezére segítenek ők. Az Álom a Halálhoz szoktatja szívünket, a Halál pedig mint az Álom testvére elveszíti ijesztő arcát...

A Halál az álom ruhájában minden este közel oson hozzánk... Minden este, mikor álomba merül a lelkünk, — egy kicsit meghalunk... Rövid halál a mi mindennapi álomunk.

A Halál pedig: Álom... Örök Álom!

A Halál és az Álom testvérek... egymás kezére játszanak, egymás kezére játszókat át az embert...

Az Álom, mint egy tulvilági csolnakos, értünk jön minden este... csolnakjába veszi a lelkünket és egy sejtelmes „Más Világ” partjai felé hullámszik át velünk. Azalatt, míg

az Álom csolnakán suhan a lelkünk, itt marad a földi élet partján mindenünk: tehetetlen testünk mint egy halott; itt marad a címünk, rangunk, földünk, házunk, pénzünk; elmarad tőlünk messzire egy-egy éjszakára ez az egész sötétbe hullott föld mindennel, lövészárkaival és kulturestélyeivel, könyveivel, sóhajtásaival... ez a szerencsétlen életű és hazugkulturájú világ, a pénzhaszolásban meggyötrődött emberekkel. Aztán visszahozza lelkünket az Álom és letesz reggelre a föld partjainál. — Igen. Egy kicsit minden este meghalunk...

Egyszer aztán elmarad az Álom. Helyette testvére jön a Halál. Fekete gondolája kiköt a házunk ajtajánál... beemel s újra elindulunk Vele az álomunkban annyiszor járt uton. Itt maradnak a föld partjain most most már örökre: a házunk, a pénzünk, a címünk s a Halál gondoláján egy sejtelmes „Tulsó Világ” felé siklik lelkünk, az Isten Másvilága felé, ahonnan mind több és több értelemmel csendül felénk a Lélek-Világ ezüst harangja: „Mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri is, — a lelkében pedig kárt szenved?!”

Ezekkel a lélekbemarkoló szavakkal hívogatta Biró Lajos hódmezővásárhelyi lelkészünk hiveit a templomba 1935. Adventjében. Hozzánk csak ez a nyomtatott meghívó jutott el, de — sajnos — nem hallhatuk az ígéretet, amelyek azokon az adventi estéken hulltak a vásárhelyi unitárius szívekbe. De mindegy, így is sok mindent megértünk. Többek között azt a jó hirt is, hogy a vásárhelyi templom, amely a csonkaország legnagyobb unitárius temploma, mindig telve van igére szomjas buzgó lelkekkel.

ISTEN ELŐTT

Karácsonyi fény

Karácsony a szelid, meleg fénynek ünnepe. A karácsonyi örömet először egy fényes csillag derengő, meleg sugara ébresztette fel a szelid lelkű pásztorokban és a keleti bölcsékben. S amikor ezek az emberek megjelentek a bethlemi istállóban és a jászolban fekvő Gyermek előtt térdre borulva hódoltak, vajjon mi kényszerítette őket erre? Hisz a környezet szokatlanul egyszerű volt. De ebben a szegényes istállóban mégis volt valami fenségesen szép; a tisztaságnak, a szentségnek va-

lami olyan lenyűgöző harmoniája, amelyet hiába keresnénk a föld legpazarabbul berendezett lakásának gyermekszobájában is. Mindez a melegség és fény egy tiszta gyermeki szempárból árad, amelyből később is csak szeretet sugárzott. Ennek a Gyermeknek ártatlan, ragyogó szeméből egy új, tisztultabb, boldogabb világ üzenete fénylett szeliden, de mégis úgy, hogy egy egész világot felmelegített.

Krisztus emberfeletti voltát épen az jellemzi a legjobban, hogy szemeiben a gyermeki ártatlanság, tisztaság, jóság és szentség sohasem halványultak el, hanem még a Golgota keresztién is töretlen és homálytalan fényben sugároztak.

Az első karácsony olyan kiapadhatatlan forrása a szeretetnek, a melyet a világ izzó gyűlölete és fertője sohasem tud kiapasztani. S épen ezért a szeretet az az örökéző szelid, biztató fénye a karácsonynak, amely ilyenkor meleg hullámával időről-időre elárasztja a világot s tartalommal tölti meg a közönyös emberi lelkeket.

Milyen szelid és gyöngé a karácsonyi fény az önzés, a gyűlölet, a haszonlesés és a kicsinyesség emésztő, pusztító tüzei mellett s mégis mily nagy csodát művel velünk emberekkel! Ilyenkor karácsony táján, ha megérinti lelkünket az örök szeretet melege, mindnyájan újból gyermekké leszünk s talán azért is tudunk több örömet szerezni a kicsinyeknek, mert jobban megértjük őket. S mit gondolsz testvérem, hogy gyermekedet csak a karácsonyfa alatt felhalmozott ajándékok tömege teszi boldoggá? Ó nem csak ez! Öntudatlanul örül és ujjong gyermeked tiszta lelke, mert a te lelked ezen a szent napon kivételesen vissza tudja tükrözni az ő lelkének tündöklő fehérségét. A jóság, a szeretet és tisztaság felszentelt papja: a Gyermek örül, hogy megérted az ő boldogságát s azért oly hártatlan az öröme, mert azt hiszi, hogy te mindig ilyen maradsz... De a gyermekek szokszor csalódnak bennünk, felnőttekben. Mert, ahogy kialszik a karácsonyfa gyertyájának imbolygó lángja, s átsuhan lelkünkön a karácsonyi öröm melege, újból felvesszük a régi énünket s utunk elválnak az örök tisztaság ösvényén tipegő gyermekek utjától s mi haladunk tovább ellentétes irányban s csak néha-néha figyelünk fel egy-egy boldog gyermekkacagás c-ilingelésére. Egyre távolodunk a szeretet óázisától s lassan eltakarják szemünk elől ezt a sugárzó fehér világot a hétköznapi ködös indulatai s a gyűlölködés fekete felhői. S a gyermekek egyedül maradnak és sirva keresik — ó nem a kezünket — hanem a boldogító visszhangot, amely oly ritkán és oly nehezen születik meg a homály birodalmában...

Pedig az a Gyermek, aki egész életén át megőrizte a magával hozott örök értékeket, épen azt akarta, hogy a szeretet boldog világa ne csak muló örömünk legyen, hanem fejlődésünkkel párhuzamosan egyre hatalmasabban töltsen el valónkat s legyen uralkodóvá egész életünkön. Ebből az isteni tervből eddig csak annyi valósult meg, hogy a karácsonyi szelid lángok évről-évre leolvasztanak annyit a gyűlölet és emberi gyarlóság

sötét tömegéből, hogy a következő karácsonyig járhatóvá teszik földi utunkat.

Utközben is világítanak itt-ott a szeretet apró tényei, de a lelkeket jótetre indító erővel csak a karácsonyi szeretet tudja áthatni annyira, hogy cselekedeteinket ne az érdek, hanem az örök jó önzetlen szolgálása vezesse. Legalább egy-két pillanatra...

Bizony a sokra becsült európai keresztény művelődésnek nagyon sötét és szomorú foltja épen az, hogy követői még ma sem tudják a szeretetet állandóan életprogramjukba iktatni, holott Mesterük már kétezer év előtt meg tudott halni érte...

Mily könnyelmű örökösök vagyunk mi emberek: egy életre szóló lelki gazdagságot nyertünk a bethlehemi jászolban született Gyermektől s mégis mily szegényen, milyen üres lélekkel járjuk utunkat s talán kifosztott koldusokként érkezünk meg az utolsó karácsonyfa alá...

De ezt a gyarló emberi sorsot mégis besugározza egy boldog tudat: az, hogy a szeretet erősebb a gyűlöletnél, a karácsonyi gyertyák szelid fénye hatalmasabb a sötétségnél és az egymást követő karácsonyok örök isteni törvény szerint évről-évre egy egy csöppel növelik a szeretet patakját és ugyanannyival apasztják az emberi könnyek kifogyhatatlannak látszó tengerét...

Dr. Szabó István.

HŐSÖK, EMBEREK.

Ferencz József püspök Dávid Ferenc örökében

Emlékbeszéd november 15-én a Ferencz József-émlékünnepén

1579. november közepén halt hitvallásáért mártirhalált Dávid Ferenc az erdélyi Magyar Unitárius Egyház megalapítója és első püspöke, akinek emlékét és tanítását egyháza kegyelettel őrzi és ápolja.

Hitének kialakulása a vallási megújodással kapcsolatban azoknak a lelki forrongásoknak behatása alatt ment végbe, melyek a humanizmus talajából életrekelve Európa népeinek általános forrongása és rendi küzdelmei közepette a XVI. század szellemi áramlatait mozgatták és az Erdélyben is rohamosan terjedő reformációt létrehozták. Vallási küzdelmekben híressé vált disputákban fejlődött hite és folyt le élete, oly időkben, amelyekben az emberek a legnagyobb kérdésnek az igaz hit, a tulvilági üdvösség, a helyes kereszténység kérdését vallották, hitbeli eltérések miatt ellenségekké váltak, hitbeli meggyőződésért életet áldoztak.

A katolikus környezetből lutheránussá vált,

majd unitáriussá fejlődött Dávid Ferenc az időközben megmagyarosodott Kolozsvár papja, majd az unitáriusok püspöke a vallásszabadság hirdetője volt és rendithetetlen unitáriussága mellett, hirdetője annak a tannak, hogy csak a hit nyújt igaz boldogságot; minden olyan hit, mely az ember belső énjében lakozik és melynek alapja az az erkölcs, amelyet a názáreti Jézus hirdetett.

Dávid Ferenc martirhalálával tett tanubizonyságot hitének rendithetetlenségéről és igazságáról. Amit igazságként hirdetett, azt tanítványai, hivei és az utódok lelkéből kiirtani nem lehetett. Kül- és belháborúk, forradalmak és viszályok, üldöztetés és tértitési kísérletek, politikai nyomás és leki-csinylés ellenére élt tovább az ő hite azoknak lelkében.

És el kellett jönnie, akinek megadatott, hogy Dávid Ferenc tanait rendszerbe foglalja és saját hitének mélységével hite igaz volta iránti meggyőződésével minden részletében kifejtse, megvilágítsa és hirdesse azt az egyszerű és kristálytisza vallást, melyet a keresztrefeszített Krisztus és az apostolok hite és tanítása alapján az unitárius egyház vall és képvisel. Ferencz József, akinek születése századik évfordulója alkalmából mai ünnepélyünkön emlékét idézzük, volt erre hivatva és teljesítette is e hivatást az 1860. utáni években. Őt is, miként Dávid Ferencet, kolozsvári pappá, majd unitárius püspökké választották. Ezzel a ténnyel kezdődött meg és folyt le a félszázados korszak, mely alatt az unitárius egyház erős központi szervezetbe tömörült, angol és amerikai kapcsolatait kifejlesztette, nagy adományokkal gyarapodott és minden vonatkozásban megteremtette azt az egyházi és vallási életet, amelyet az egyházak, az ezekhez tartozó lelkipásztorok és tagok jelenleg is folytatnak.

Mi akiknek évtizedeken keresztül alkalmunk volt vele érintkezni, soha el nem felejtjük aszkétaszerűen puritán jellemét, mindenre kiterjedő figyelmét, szuggesztív erejét, amely tekintetéből és szavaiból áradt és azt a keresetlen egyszerűséget, mellyel gondolatait mindenki számára érthetően kifejezte.

Egyháza és hazája, családja és embertársai iránti szeretete irányította minden tettét és gondolatát és ez a szeretet borítja be csodálatos varázsával nemcsak a nyilvánosság előtt elhangzott beszédeit és kiadott műveit, hanem birtokomban lévő sok-sok levelét is, amelyeket nagyatyámhoz intézett, akit vele egyidejűleg választott meg ugyancsak az 1786. évi árkosi zsinat az unitárius egyház főgondnokává és akihez nem-

csak hivatali kötelék, de baráti kapcsolat is fűzte. Egy levelét, amelyet hozzám intézett, amikor mint fiatal ember Rómában folytattam tanulmányokat, nem fogom elfelejteni soha. Ebben óva intett a katolikus egyház káprázatos külsőségeinek befolyásától és szembe állította ezeket az unitárius hit egyszerűségével, a tömjénfüstöt templomaink tiszta levegőjével.

Kimagasló egyéniség volt és cselekedeteiben oly következetes, hogy amiket irt, amiket cselekedett, azok oly természetesnek látszottak, mintha másként cselekedni nem is lehetett volna.

Dávid Ferenc nélkül talán nem született volna hazánkban unitárius hit és nem létesült volna unitárius egyház. Ferencz József nélkül feledésbe ment volna Dávid Ferenc, feledésbe mentek volna azok a tanok, amelyek hitünk első megnyilvánulásai. Ferencz József nélkül talán Erdélyben már nem állna unitárius egyház, mert ő és tanítványai munkájának eredménye az az erő, mellyel az erdélyi unitárius egyház hitét és magyarságát őrzi.

Az a hit, mely az ő lelküket belöltötte, töltse be a mi lelkünket is, az a hazafias érzés, amely bennük élt, éljen mi bennünk is. A közös emlékek szelleme szálljon át az elszakított Erdélybe és erősítse azokat, akiket tőlünk a sors elszakított, de majdan visszahoz.

Dr. báró Daniel Gábor

A JÖVŐ UTJAIN

Kelemen Béla előadása az unitárius belmisszióról.

A Bethlen Gábor Szövetség három előadást rendezett a két protestáns egyház és az unitárius egyház belmissziói kérdéseiről, helyesebben arról, hogy hogyan vehetne részt az értelmiség a belmisszió nagy munkájában.

Az unitárius egyház belmissziói kérdését Kelemen Béla rendőrfőtanácsos fejtegette december 12-én este a rákos-utcai gyülekezeti teremben. A közönség szép számmal gyűlt össze, de a kebli tanácsosok ismét gyér számmal jelentek meg. Pedig elsősorban mégis értük volt az egész estély.

Dr. Csiki Gábor megnyitója után Kelemen Béla szépen felépített előadásban ismertette azokat a módokat, amelyekkel értelmiségünket ismét vissza lehetne vezetni az evangéliumhoz s rajtuk keresztül egész egyházunkat ujjaszületéshez se-

gíteni. Ez az út a szentírásnak mind gyakoribb olvasása, mert enélkül a jócselekedet sem születik meg. A szentírás nélkül nem tudhatom, mi a kereszténység s nem is lehetek igazán Jézus követője. Az új szellemnek munkásai és aratói csakis az újjászületett emberek lehetnek és semmi esetre sem azok az unitáriusok, akik hangosan dicsekednek előkelő unitárius őseikkel, de templomba nem járnak s nem lehetnek az olyan presbiterek sem, akik azt hiszik, hogy elég tettek kötelességüknek, ha egy félévben egyszer a tanácsülésen megjelentek. Az előadás szomjas kiáltás volt az új szellemért.

Az előadás után *Iván László* hitoktató lelkes volt a kijelölt első hozzászóló. Megemlítette, hogy ma egy nagy védelmi harc folyik a katolicizmus hatalmas szellemi előretörésével kapcsolatban, amelyben az unitáriusok csak akkor lesznek hasonló értékű fegyvertársak, ha elsajátítják azt a fegyverhasználatot, amelyet a katolikusok vezettek be. Rámutatott *Kühnelt Leddhin Erik* katolikus ujságíró regényére: „Jezsuiták, nyárpolgárok, bolsevikiek,” amelyben ez a szerző olyan pompásan rajzolta meg azt a nagyszabású propagandát, amelyet a katolikus egyház a modern élet meghódításáért folytat. Majd ha az unitárius egyház a maga méreteiben hasonlót tud felmutatni, akkor lesz unitárius belmisszió s akkor többé nem kell félni senkitől és semmitől sem. Az unitarizmus után hangosan kiált a modern emberiség, de olyan avult fegyvereket használ az unitárius egyház, hogy így aligha kell az embereknek. Rámutatott az intelligens munkásifjuság, a zsidókérdés, az áttérni akarók nagy problémáira s hangsúlyozta, hogy ezek a kérdések s az ezekkel szemben való állásfoglalás a legszorosabban összefüggenek a belmisszió kérdésével. Ha az unitárius egyház missziói egyház, akkor világmisszióra kell törni Jézus szavai értelmében: „Elmenvén tanítsatok minden nemzetekeket.”

A két előadást élénk vita követte, amelyben a sajtó fontosságát hangsúlyozták a felszólalók. Ugyancsak követelték az intelligens munkásifjuság számára egy szociális tanfolyam megindítását. Hiszen a mai ember csak a társadalmi bajok megoldásán keresztül lehet visszavezetni az evangéliumhoz. Az előadás *dr. Csiki Gábor* zárószavaival ért véget.

Konferenciás napok

A konferenciás tábor intézőbizottsága december 6-án tartott ülésében elhatározta, hogy a

téli konferenciát ismét megrendezi 1936. év január 2–4. napjain a rákos-utcai misszióház templomában minden nap délután 5 órai kezdettel. A konferenciás intézőbizottság elkerülhetetlenül szükségesnek tartotta, hogy végre a maga teljes nyíltságában felvettessék az unitárius misszió szerepe Magyarországon. Megállapítást nyert, hogy ez az a kérdés, amit egyházunk forró kásaként kerülget, viszont e kérdés megoldása nélkül egész egyházi létünk elveszti rövidesen létalapját és hivatástudatát. Űtött az utolsó óra, hogy az ifjuság a vele rokonszenvező idősebb nemzedékkel együtt megtegye az előkészületeket a legégetőbb probléma megoldására. Éppen ezért felhívjuk minden igaz unitárius ember figyelmét, fiatalét és öregét egyaránt, hogy ezeken a konferenciái napokon résztvegyen s együttes fellépéssel tegyen bizonyosságot arról, hogy mi élni akarunk az evangélium szellemében, nem pedig meghalni s ezáltal hivatásunkról lemondani. A konferenciás napok előadásai a következők

Január 2-án csütörtökön d. u. 5 órakor: Az unitárius misszió. Felkért előadók: *Biró Lajos*, *dr. Csiki Gábor*, *Ferenc József*, *Lőrinczy Dénes*.

Január 3-án pénteken d. u. 5 órakor: Protestantizmus és unitarizmus. Felkért előadó: *dr. Iván László*.

Január 4-én szombaton d. u. 5 órakor: Új világ felé. Felkért előadó: *Simándy Pál*.

Január 5-én vasárnap délelőtt 10 órakor: konferenciázó istentisztelet a rákos-utcai templomban. Prédikál *Pethő István*, orgonázik *Nagy Sándor*.

A konferenciái előadásokat áhítat vezeti be. Első nap *Ujvári László*, második nap *Hollóssy Filep Klára*, harmadik nap *ótordai Weress Ákos* imádkozik és elmélkedik. A közéneket *Nagy Sándor* vezeti.

A január 5-i istentiszteletet közebéd követi a rákos-utcai gyülekezeti teremben. Jelentkezni lehet január 4-én d. u. 5 óráig.

Tekintettel arra, hogy ez az előadássorozat nemcsak azokhoz szól, akik már ugyis ismernek bennünket, hanem ugyanakkor kinyújtott kéz mindazok felé, akik az unitárius evangélium alapján állanak sokszor öntudatlanul is, nagyon kéri az intézőbizottság hűveinket és jóbarátainkat, hogy ismerőseiket is hozzák el erre a téli konferenciára. Induljunk el végre egyszer azon az uton, amelyet Isten rendelt számunkra, de amelyen mi járni oly következetesen — nem akarunk!

Néhány unitárius tanítás

Irta: H. W. Hawkes

A vallás az a viszony, amely szerint egy hatalmasabb, magasabbrendű, mindenké fölötte álló lény iránt teljes engedelmisséggel és hódolatteljes tisztelettel viseltetünk. Ez a mindenké fölötte álló lény, mint ennek a csodálatos égi és földi mindenségnek teremője, él az ember egész lelki világában. Ő lélek és mi, mint lelkes lények az ő gyermekei vagyunk. És így egymást szeretni tartozunk.

A bűn éppen úgy megrontja lelki egészségünket, mint a betegség testünk épségét. Csak úgy tisztulhatunk meg a bűntől, ha azt megbánjuk. — Csak ez nyitja meg az utat Istenhez, akinél segítséget és lelki megerősödést találunk.

Kereszténységen Jézus vallását értjük; azét a Jézusét, aki bátor proféta és reformátor módjára szállt szembe a téves eszmékkel és aki Isten szeretetének és létezésének valóban tudatában élt, úgy ahogy Isten fiának élnie kellett. Az igazságért való halálával pedig megmutatta az önfeláldozásból fakadó dicsőségnek, az igazság értékének és az isteni szeretetnek útját.

Isten országán értjük mindazoknak az országát, nemzetekre és vallásokra való tekintet nélkül, akik hisznek Istenben és engedelmeskednek az Ő törvényeinek. Ebben az országban mindenki az Ő igazi népe akar lenni. Isten országa nagyobb, hatalmasabb a föld minden egyházánál.

Az egyház az Isten imáadására alakult látható testvéri közösség, melyben a hit igazságait hirdetik és amely az Isten országába vezető utkapuja. Szabad egyházon pedig azoknak a hívőknek a közösségét értjük, akiknek nincs más által előírt hitvallásuk, hanem tökéletes gondolat- és szabadságban élnek, tehát vallási ügyekben nem veszik tudomásul az állam beavatkozását.

A vallási szertartások, melyeket szentségeknek is neveznek, olyan régi időkből fennmaradt szokások, amelyeket egy vallás sem nélkülözhet s amely segítőtárs és emlékeztető bizonyos nagy igazságokra. Ilyen szertartások például a keresztség, a konfirmáció s az urvacsora.

A halál nem más, mint elindulás ebből az életből és eljutás az Isten országába. Bármennyire is szomorú tehát maga a halál, mégis ösvény egy magasabbrendű élethez, az örök

élethez, amelyen az örök becsületességet, az örök igazságot s az örök szeretetet értjük. Ennek az örök életnek mi is részesei lehetünk.

Fordította: Anghiné Sámy Magda

KRÓNIKA

Dávid Ferenc utja az Alföldön...

A XVI. században evangéliumát közvetlen tanítványai hordozták szerte szét és a békési megyében gyülekezeteket is alapítottak. A debreceni síkságon egyik szellemrokona Arany Tamás dolgozott. Azután hosszú időre elhallgatott lelkének igazsága. A XIX. században itt és ott lassan szaporodott azoknak a száma, akik lelkükben az általa megálmodott evangélium világossága mellett találták meg lelkük békességét. A század elején itt Budapesten is megalakult a nevét viselő Dávid Ferenc Egylet. A Budapesten kifejtett munka mindnyájunk előtt ismeretes. Két évvel ezelőtt már egy alkalommal Szegeden tartottunk vándorgyűlést, míg az idei őszi közgyűlés határozata értelmében megindítottuk munkánkat, hogy az országban szerteszét élő hiveink és az érdeklődők előtt lelke beszédét hallatva, evangéliumát tanítsuk.

Az egylet munkatervének első állomásai Debrecen és Füzesgyarmat. Mindkét helyen az egyházközségek vezetői és hivei lekötelező kedvességgel fogadtak. Meleg érdeklődést mutattak a felolvasások és szereplések irányában a más vallásuak is, amit bizonyít az a tény, hogy Debrecenben mintegy 150, Füzesgyarmaton pedig 300 körül volt a hallgatóságunk. A felolvasó estélyeket követő baráti találkozásokon pedig gondolatokat és érzéseket cseréltünk ki és mindkét helyen elhangzott a kívánság, hogy minél előbb viszont láthassanak. Az elhintett mag lassan érlelődik az aratás felé, s szükség van az időnkénti mélyebb szántás és boronálás munkájára is.

A debreceni ünnepélyen a Derzsy Kálmán ny. igazgató által vezetett gyülekezeti ének után imát mondott: Darkó Béla füzesgyarmati lelkész. Az egyházközség üdvözlését Egyed János tb. főjegyző, gondnok tolmácsolta. Br. Daniel Gábor elnöki megnyitójában Dávid Ferenc szellemét idézte. Dr. Szalacsy Rácz Imre: Új legenda Erdély földjéről és Józán Miklós: Így szólt a Mester c. költeményeit Ferencz József és Késmárky Miklós adtak elő. Kovács Kálmán tanár: Kossuth és az unitarizmus címen tartott nagyértékű s több új szemponttal kibővített előadást. O. Vajda

Dávid Ferenc arca a szellemtudományi lélektan tükrében

(Iván László könyve)

„Nagy kényelem a megnyugvás hitünkben,
Nemes, de terhes, önlábunkon állni.“
(Madách)

Julia és Agárdy Lajos Derzsy Zöldike harmonikumkíséretével előadott zeneszámait szépen egészítették ki a műsort, melyet Kelemen Béla volt debreceni, jelenleg budapesti egyházközségi gondnok zárt be, megemlékezve a debreceni gyülekezet alapítói örökhagyóiról Szabó József és Zsófiáról. Este társas vacsorára gyültek össze mintegy hatvanan a hivek közül, akik kellemes hangulatban töltötték el néhány kedves órát. Köszönet illesse mindazokat, akik az estély sikere érdekében fáradságot nem kímélve buzgalkodtak.

A *füzesgyarmati* ünnepélyen a gyülekezet ének után Ferencz József imádkozott. A helybeliek üdvözlését Darkó Béla lelkész tolmácsolta, megnyitójában Kelemen Béla budapesti gondnok Dávid Ferenc egyetemes emberi nagyságáról emlékezett meg. Dr. Csiki Gábor lelkész előadásában a legelső alföldi unitárius templom és az egyetlen unitárius felekezeti elemi iskola eszményéről emlékezett, s azok fenntartását kötötte a hivek lelkére. Két helybeli iskolás gyermek egyházi költeményeket adott elő Kincsesné Nagy Irén tanítónő betanításában. Késmárky Miklós Józán vikárius versét adta elő nagy hatással. Az ünnepély művészi számainak Darkóné, Gyulay Janka szép énekszáma, Orosz Béláné kíséretével és Kahlfürst Tibor hegedűjátéka tette változatossá. Az ünnepélyt Ferencz József zárta be, mely a Himnusz eléneklésével ért véget. Az ünnepély után a lelkészi lakásban barátságos vacsora volt, ahol a vendégek, a helybeli meghívottak a presbiterium tagjaival együtt (Rozsos Lajos gondnok, id. Sári József pánztárnok, vitéz Homoki Lajos, Nagy Márton, ifj. Sári József, Károlyi József és dr. Szász Ferenc) kedves és barátságos időt töltöttek együtt, melynek során alkalom adódott a jövő feladatok megbeszélésére is. A vacsora összehozásában és elkészítésében a tiszteletes asszonynak buzgó segítők voltak id. és ifj. Sári Józsefné hiveink. Köszönet és elismerés illesse mindazokat, akik a munkát vállalva az egy Isten dicsőségén munkálkodtak.

Mindkét ünnepély kapcsán vasárnap délelőtt ünnepélyes Istentisztelet is tartatott, melynek során Debrecenben dr. Csiki Gábor, Füzesgyarmaton Késmárky Miklós és Ferenc József szolgáltak.

Az elhintett mag találjon termő talajra. A megindult uton a Dávid Ferenc lobogóját tartó kis sereg halad előre, hogy legközelebbi találkozásán januárban *Pestszentlőrincen* hirdesse a hit és szeretet eszményeit.

A fenti címen egy pótolhatatlan és az unitárius irodalomban eddig nagyon nélkülözött művel ajándékozta meg dr. Iván László az unitárius közönséget. Régóta érezte hiányát az öntudatos unitáriusság egy olyan munkának, amely egyrészt saját magunk számára élénkebb és előbb vonásokkal rajzolja meg a nagy Dávid Ferenc képét, másrészt pedig méltó módon válaszol azokra a valótlanágoktól hemzsegő közleményekre és tanulmányokra, amelyek az utóbbi időben egyre szaporodtak, nem csekély kárára az unitarizmusnak.

Az unitarizmussal s ezzel kapcsolatban főként Dávid Ferencsel foglalkozó idegen munkákban különösen két jellegzetes vonást találunk: a tudatlanságot és rosszindulatot. Ezek közül egy is elég ahhoz, hogy az ilyen munka ne tarthasson számot az elfogulatlan emberek érdeklődésére, de sajnos némely irónál mindkét vonással találkozhatunk. Nagyon sok szerző tudományos mázban és a beérkezettétség biztos fedezékében fölényesen, sőt lekicsinylően kezelte Dávid Ferencet és nagy szellemének nagy alkotását: az unitarizmust. Bizony sokszor próbára tették ezek az urak türelmünket és mindannyiszor éreztük a hiányát annak az erőteljes unitárius válasznak, amely a maga tudományos felkészültségével, verhetetlen érveivel és tisztelet parancsoló tárgyilagosságával elhallgattatja és meggondolásra készíti a tudomány ruhájában tetszelgő nagyképűséget.

Nagy az örömünk, mert dr. Iván László könyvéből ez a várva várt hang csendül ki. A szerző tudományos felkészültségével meg lehetnek elégedve a szellemtudományi lélektan művelői, elfogulatlanságát pedig mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy az általa bírálat alá vett munkát egyike éppen egy unitárius teologus műve.

Dr. Iván László könyve azonban nem pusztán replika, hanem ennél sokkal több: a dávidferenci szellem töretlen fénye és ragyogása él benne. És ez a mi nagy nyereségünk ebben a dolgozatban. Valljuk be, hogy nekünk unitáriu-

soknak is nagy szükségünk volt arra, hogy végre megismerjük Dávid Ferenc igazi arcát. Köztünk is vannak számosan, akik Dávid Ferenc örökségében, az unitárizmusban elsősorban az ész, a racionális felvilágosodás stigmáit látják. Ezek az unitáriusok túlságosan hangsúlyozzák, a folytonos keresés, kutatás és a nyugtalan előretörés szükségességét. Harcosai annak a szellemi frontnak, ahol valóban elvetik az öröklött hitben való megnyugvás kényelmét s helyette vállalják a terhes, de nemes önlábonjárást. Az elgondolás jó, de a kivitel rossz. A dávidferenci szellemnek valóban karaktere és egyben a lefőbb értéke az a lelki beállítottság, amely soha sem engedi megkövesedni a multat és mindig képessé teszi az egyént arra, hogy új lelki és szellemi élményeket összhangba hozhasson meggyőződésével s ezzel szakadatlanul gyarapítsa lelki kincseit. De itt vigyázzunk a lényegre! A szellemi és lelki élet terén ezek a változások nem oly gyakran és gyorsan követik egymást, amint azt a földi élet anyagi aktusaiban észleljük. A lelki élet korszakokat alakító változásai mindig az örökkévalóságra irányozva történnek s ezért helytelen, ha ilyen célok elérését emberi fürge tipegéssel erőszakoljuk.

Az unitárius teológia a mult században sokszor csak átsiklott a dávidferenci lényegen, ahelyett, hogy azt választotta volna fundamentumának. Ennek az irányzatnak szinte természetes következménye lett azután az, hogy mondhatni napjainkig nem tudott kifejlődni egy teljesen egységes unitárius világnézet s nem egy döntő kérdésben megoszlottak a vélemények ugyanannak az iskolának képviselői között is. Elég itt csak a Krisztus személyére vonatkozó felfogások ellentétességére utalnom. Pedig micsoda klasszikus unitáriussággal mondotta meg Dávid Ferenc, hogy Krisztus: „a láthatatlan Istennek tükrö”. Ebben a meghatározásban egyformán benne van az, hogy Krisztus nem Isten, de nem is gyarló ember, hanem olyan tökéletes lény, aki az ő abszolút tisztaságával Istennek homálytalan tükrö volt.

A magyar unitárius teológiának tehát vissza kell térnie Dávid Ferenchez s teljesen fel kell dolgozni és megérteni az ő hagyatékát. Dávid Ferenc nem egy szellemi mozgalom megindítója volt csupán, hanem olyan nagy és mély lélek, aki fáklyaként világítja meg az ő általa megjelölt utat. Egységes és ezáltal egészséges unitárius közszellemet, erős unitárius öntudatot csak egyetlen módon lehet kialakítani: ha az unitárius alsó-,

közép- és felsőoktatás minden hívünknek a lelkében kiábrázolja Dávid Ferencnek azt az igazi arcát, amelyet Iván László testvérünk rajzolt meg kiváló munkájában.

A szerzőnek elévülhetetlen érdeme, hogy Dávid Ferencet ismételten kiemelte a közönyösség ködös homályából s odahelyezte, ahol eddig is a helye lett volna: az unitárius szívek égő oltárának szentélyébe. De ezzel a munka nincs befejezve! Az unitárius teológiának, irodalomnak s általában az erre hivatottaknak komoly és szent kötelessége tovább foglalkozni Dávid Ferencel és tanáival. Hogy milyen irányban, milyen módszerekkel, felkészültséggel és odaadással, arra legyen példa Iván László működése!

Dr. Szabó István.

Unitárius Évkönyv

Szerkeszti: Kanyaró Géza Pál, Budapest, 1936.,
96 + IV oldal.

Lapunk jelen számával egy napon jelent meg Kanyaró Géza Pál szerkesztésében a csonkagyarországi unitáriusok első évkönyve. Kiállítása és tartalma elsőrendű. Régen láttunk ilyen magas és átfogó művet, amely egy intézmény (a csonkagyarországi unitárius egyház) egész életét s annak meggyilvánulásait összefoglalja. Az egyes cikkek szerzői kezesség arról, hogy közönségünk a legjobbat és legmegfelelőbbet kapja úgy elvi, mint történelmi téren. A cikkeket naptári rész egészíti ki, továbbá a magyarországi unitárius egyház tiszti címtára. A magyar unitárius egyház bizonyára hálás lesz ezért a bátor kezdeményezésért a szerkesztőnek, aki saját felelősségére adta ki az évkönyvet. Illő, hogy minden jó unitárius a lehető legnagyobb támogatásban részesítse és ha postán e művet megkapta, az érte járó egy pengő összeget jó szívvél minél előbb elküldje. A szép könyvnek örvendünk és jó sikert kívánunk!

H I R E K.

Kedves olvasóinknak és barátainknak Istentől megáldott boldog karácsonyi ünnepeket kívánunk.

A szegények szava Krisztus szava. Most kérnek ezek a szegények s rajtuk keresztül maga Jézus Krisztus nyújtja felénk kezét. Ki ne akarná ezt a kérést kielégíteni. Ki akarná a szegények védő-

jét az ajtó előtt állatni. Közeleg az a nap, amikor mi is meghallhatjuk az ő szájából: „Éhes voltam és ennem adtatok“. De hallhatjuk a kárhoztatást is; „Ruhátalan voltam és be nem takartatok“. Vajjon melyik ítéletet szeretnők inkább hallani? Aki megretten a másodiktól és vágyakozik tiszta szívvel az elsőre, az haladék nélkül előkeresi levetett ruháját, cipőjét s bármiféle fehérenmüjét s előkeres néhány fillért és elküldi az Unitárius Nőszövetség karácsonyi segítőakciójára. Az adományokat átveszi a lelkészi hivatal (V., Koháry-utca 4.), vagy *Barabás Istvánné* lelkészné (lakása ugyanott).

Utolsó felhívás! November végén fizetésre szólítottuk fel mindazokat az olvasóinkat, akik már több évi előfizetési díjjal tartoznak. Vannak, akik meghallgatták kérő szavunkat s így lapunkat akadálytalanul kézbesítjük számukra a jövő esztendőben is abban a reményben, hogy előfizetésük annak idején beérkezik kiadóhivatalunkba.

Azonban vannak olyanok is a felhívottak között, akik eddig még mindig nem fizettek semmit. Amennyiben f. évi december 31-ig a kért összeget meg nem kapjuk, úgy január 1-vel lapunk küldését beszüntetjük. Számukra ez az utolsó lappéldány, az utolsó üzenet, az utolsó kérés. Kérem a hátralékosokat, ne szakítsuk meg oly könnyedén a több éve fennálló lelki kapcsolatot. A lap szerkesztősége számára ez igen nehéz feladat. Jöjjön minden felszólított segítségünkre december 31-ig a 30.400 számú postacsekken (csekktulajdonos: Unitárius Egyházközség, Budapest) legalább az egyévi előfizetési díj összegével. Ezt kéri és várja bizalommal

a Szerkesztőség.

A budapesti unitárius egyházközség december 2-án tartotta meg negyedévi kebli tanácsi ülését, melyen az 1936. évi költségvetéssel foglalkozott. A gyűlés megkezdése előtt *Józan Miklós* lelkész elnök felolvasta Pál apostol rómaiakhoz írt levele 8. rész 12—16 versét és rövid fohászban kérte az Isten áldását és segítségét a tárgyalásra. A lelkészi jelentésből említésre méltó, hogy *Röszner Valeria* ny. áll. polg. isk. tanárnő 336 művet ajándékozott halála esete az egyházkönyvtárának és *Pálfi Jolán* az Urasztalára egy felső aranyhimzéses terítőt ajándékozott. Mind a két kegyes adományt az egyházközség írásban köszönte meg. A nevelési bizottság részéről letárgyalt s az előadó által ismertetett ügyek közül különösen fontos a Nőszövetség munkáját megkönnyítő és az egész egy-

házi életet bensőbbé tevő missziói munka, a melynek gyakorlati kivitele az, hogy a hiveket úgy a lelkészek, mint megbízott világiak látogassák, érdeklődjenek körülményeik iránt, buzdítsák az egyházi életbe való bekapcsolódásra s áldozatkészségre s ha kell, segítsék, pártfogásba vegyék az arra szorulókat. A gazdasági bizottság előadójának javaslat tétéle alapján tandíj segélyt osztott ki s ideiglenes helyiséget adott a leányegyesületünknek addig is, míg megfelelőbb helyiséget adhat.

A budapesti egyházközség 1936. évi költségvetése. Az 1936. évi költségvetés volt a kebli tanácsülés legfontosabb tárgya. A költségvetés az 1935. évi költségvetés keretei között mozog.

Bevételek:

Egyházközségi adók fejében	— — — —	9.000.—
Koháry uccai templomház házbére	— — — —	40.000.—
Szövetség uccai alapítványi ház házbére	— — — —	11.000.—
Unitárius Értesítő előfizetési díja	— — — —	1.600.—
Fenntartási alap kamatja	— — — —	2.000.—
Perselyadományok	— — — —	400.—
Székesfővárosi segély	— — — —	2.250.—
Batthányi Ilona grófnő örökhalapítvány kamata	— — — —	600.—
„ „ „ alapítvány kamata	— — — —	1.344.—
összesen:		68.194.—

Kiadások:

Személyi kiadások	— — — —	17.032,48
Dologi kiadások	— — — —	3.590.—
Alapok, adományok	— — — —	1.850.—
Koháry uccai templomház kiadásai	— — — —	32.634,40
Szövetség uccai alapítványi ház kiadásai	— — — —	11.000.—
Batthányi Ilona grófnő örökhalapítvány kiadásai	— — — —	600.—
„ „ „ alapítvány kiadásai	— — — —	1.344.—
Unitárius Értesítő előállítási költségei	— — — —	1.700.—
összesen:		69.750,88

A bevételnél 9.000 P. van felvéve egyházi adó címen. A kivetés szerint több, mint 14.000 P. kellene, hogy bejöjjön, ha a hivek pontosan fizetnének. Ez esetben egyházunk is többet áldozhatna intézményeinkre. Ugyisint egyetlen lapunk előfizetéséből sem tudunk többre számítani, mint 1.600 P.-re, pedig az évi 4 P.-öt megfizethetné évenként minden olvasó.

A kiadásoknál megemlítjük, hogy könyvtári könyvek beszerzésére 100 P., Unitárius Értesítő füzeteire 150 P., lelkészi nyugdíjalap javára 1000 P., jótékonyági célra 400 P., protestáns menza segélyezésére a mi ifjaink étkezésére 200 P., Brassai Sámuel ifjúsági egyesületnek 100 P., ifjúsági konferencia támogatására 100 P., szegény tanulók hittankönyvére 120 P., János Zsigmond cserkészcsapatnak 200 P., Percelné Kozma Flora leányegyesületnek 100 P., tandíjsegélyekre 250 P. Nőszövetségnek 500 P. jutott. Az egyházközség igyekszik intézményeinket támogatni, a hiveknek is kötelessége ezeket az intézményeket támogatni, segíteni, ezt kívánja a keresztény szeretet s az egészséges szociális érzék.

Egyházközségi közgyűlés Budapesten.

A költségvetési közgyűlést december 15-én tartotta a budapesti egyházközség. A szép számban megjelent hivek a közgyűlést megelőző istentiszteleten vettek részt, a melyet *Barabás István* tartott. A költségvetést a közgyűlés egész terjedelmében elfogadta. A kebli tanács indítványára *Kiss Mózes* pestszenterzsébeti és *Fejér Domokos* rákospalotai szórvány gondnokokat eddigi buzgó mű-

ködésükért tiszteletbeli kebli tanácsossá választotta azzal a reménnyel, hogy áldásteljes munkájukat a szorványokban továbbra is végzik ép oly buzgósággal, mint eddig. A külön kehely kérdésében, amelynek bevezetését a nyári konferencia ifjusága vetette fel egyházközségünkben, úgy határozott, hogy a közös kehely megtartja, de mellette gondoskodik a külön kehely bevezetéséről is s ennek gyakorlatba való vétele iránti intézkedéssel az elnökséget s a lelkészi kart bizza meg. Végül *dr. Iván László* lapunk szerkesztője kért engedélyt az Unitárius Értesítő tizenötödik évfolyamba lépése alkalmából egy füzetsorozat megindítására. A közgyűlés fizetés vállalát megindítására megadta az engedélyt s így az a legjobb remények közt indul meg a jövő esztendőben.

Rádiós istentisztelet lesz december 29-én vasárnap d. e. 11 óra 15 perckor a Koháry-utcai templomunkból. A templomi szolgálatot *Józan Miklós* püspöki vikárius végzi.

Karácsonyfaünnepélye lesz egyetemi ifjuságunknak december 21-én, szombaton este 6 órakor a rákos-utcai templomban. Utána szeretetvendégség. A szent-estén a nőszövetség terít asztalt a fővárosban maradt ifjaknak.

Az Unitárius Nőszövetség karácsonyi estélye. December 7-én rendezte a nőszövetség karácsonyi segélyakciója javára a rákos-utcai templomban az évenként szokásos estélyét. Az ünnepélyt *Józan Miklós* püspöki vikárius szavai vezették be; előadást tartott *Nemes Aurélné*, a családi iskola igazgatója arról, hogy hogyan lehetne a nagyvárosokban az egyszerű családi otthonokba visszavarázsolni a meghitt, boldog karácsonyi estét. Az estély művészi számaint *Dedinszky Izabella* zongoraművésznő, *dr. Flittner Rózi* énekművésznő és *Török Erzsébet* szavalóművésznő szolgáltatták. Zárószót vitéz *dr. Nyiredy Gézáné* mondott. A szép estély gyülekezeti énekkel fejeződött be.

A Perczelné Kozma Flóra Leányegylet új otthona. Az unitárius leányok egyesülete *Vargha Istvánné* vezetésével nagyon szépen fejlődik. Ma már kb. harmincan vannak egy-egy összejevetelen s a legtisztább összhangban és testvériességben töltik el leányaink azt a néhány órát, amelyet lelkük művelésének szentelnek. Új vezetőjük megtanította a könyvkötést, most pedig rövidesen szövőszéket állít be új otthonukba. Ez valóban korszerű és nagyon szociális cselekedet. A budapesti egyház kebli tanácsa elismerte a megindult szép munkát azzal, hogy a leányegylet részére egészen különálló helyiséget adott a Koháry-utcai székházban, egyenlőre az udvarban, de május 1-től kezdve egy még tágasabb, elsőrendű helyiséget kapnak leányaink. Ezt tettségük szerint bebutorozhatják, feldiszithetik s ezáltal egy egészen új, sajátos női otthont teremhetnek, amely központjává lehet az unitárius asszonyok és lányok minden társadalmi és önművelő munkájának. A megindult szervezkedésre felhívjuk az unitárius nők s különösen a tizenötévesnél idősebb, konfirmált leányok figyelmét.

Legyenek minél többen részesei az itt folyó szép lelki munkának.

A János Zsigmond cserkészcsapat munkája. Cserkészseink az idén is megkezdték Koháry-utcai otthonukban összejeveteleiket. Az öregebb fiuk már családi táncestélyt is tartottak november 16-án, az Erdélyi Ferfiak Egyesületében, amely nagyon szépen sikerült. Cserkészseink egyébként is bekapcsolódtak szolgálataikkal az EFE munkájába s ezáltal az egyetlen székely cserkészcsapat az erdélyi gondolatot támogatja csekély erővel. Miklós napjával kapcsolatban Mikulás-estély volt a szervezőbizottság és szülők részvételével a csapat otthonában, amely vig hangulatban telt el. A fiuk leleményessége tette vidammá és meghitté ezt a találkózót is. A legutóbb december 4-én *dr. báró Daniel Gábor* elnöklésével a szervezőbizottság tartott ülést, amelyben a jövő esztendői programot és munkát beszéltek meg a parancsnokság jelentése alapján. A csapat kifele is ki akarja venni részét a munkából s ezért ismét vándorünnepélyt rendez a tavasz folyamán Füzesgyarmaton. A múlt évi igen jól sikerült Vásárhelyen, reméljük ugyanezt az új célpontra is. Az öregebb fiuknak nagy a vágyódásuk a „vizes élet” után s ezért újabb csónakok készítését határozták el. A régiekhez a tavasszal két új csónakot készítenek s ezzel új lendületet adnak az öregek munkájának. A szervezőtestület őszinte halálját fejezte ki *Pethő István* parancsnoknak a jó vezetésért, ó-tordai *Weress Ákos* p. i. tisztnek az igazi cserkész munkáért és *Csucsai László* tisztnek a csapat technikai irányításáért. Jó munkát a tisztnek s a fiuknak egyaránt!

A Bölöni Farkas Sándor Iparos és kereskedők köre december hó 7-én este szépen sikerült társas összejevetelt rendeztek a nőszövetségi karácsonyi akció javára. Az estélyen felszolgált vacsora nyersanyagát az egyleti tagok adományozták, melyért e helyről is hálás köszönetet mondunk. Így sikerült biztosítani azt, hogy a bevételt: *hetven pengőt* a nőszövetségi szeretetgondozás javára tudták fordítani. Az ünnepélyen megnyitót *Boneza Ferenc* elnök mondott. *Berde Lajos* tb. elnök Miklós napját köszöntötte. *Józan Miklós* püspöki vikárius Bölöni Farkas Sándor emlékezetét idézte megkapó szavakkal, *Ferencz József* lelkész bejelentve dr. Gyulay Tibor akadályoztatása miatti távolmaradását, röviden Bölöni Farkas Sándor munkásságának arra az ágára mutatott rá, mellyel a modern szövetkezeti mozgalomnak lett apostolává. A felszólalásokat *Szabó Dénes* köszönte meg, míg a Nőszövetség köszönetét *Buzogány Anna* tolmácsolta. Az összejevetelen résztvevő Mrs Williams és leánya a kanadai unitárius egyházi mozgalmunk egyik vezető tagja, akinek kertjében oda kivándorolt magyar munkások dolgoznak. Az esélyre adakozók névsorát legközelebbi lapszámunkban közöljük.

Mikulás délutánt rendeztek a rákos-utcai gyermek-istentiszteleti csoport tagjai csoportvezetőjük *Rajczy Mária* vezetésével december 5-én. A szépen sikerült kis ünnepélyt a gyermekek egyházi énekkel és imával kezdték meg, s annak műsorában szindarabot és szavakat adtak elő

és egy szavalókórust mutattak be. A fillérekből összegyűjtött jövedelmet — hét pengőt — a csoport tagjai a Szent-ábrahám Pihenő részére ajánlották fel. A szereplők nevei a következők: Anghi Gyöngyike, Csiki Klári és Sári, Fülöp Erzsike, Hubay Irén, Kaposi Anikó, Koncz Éva és Klári, Ladányi Éva, László Éva, Marosi Margit és Elvira, Silip Ilona és Tamási Imre.

Unitárius bál. A Brassai Sámuel Unitárius Ifjúsági Egyesület választmánya elhatározta, hogy az Unitárius Bált az idei tarsangon 1936. február hónapban megtartja. Ezúton is kérjük egyesületünk fővédnökeit, védnökeit és barátait, hogy megjelenésükkel és adományaikkal bennünket támogatni sziveskedjenek abban az igyekezetünkben, hogy bálunk az unitárius közönség testvéri és baráti találkozója legyen, tiszta jövedelme pedig az Egyesület szegénysorsú tagjainak tanulmányi segélyül szolgálhasson. Minden adományt a nemes célra való tekintettel az Unit. Értesítőben nyilvánosan is köszönettel nyugtázzunk. Érdeklődésekre készséggel ad felvilágosítást az egyesület bálbizottsága: Bpest, IX., Rákos-u. 3. fdsz.

Perczelné Kozma Flóra emlékezetét idézi a Dávid Ferenc Egylet január hó 17-én tartandó estélyén, amikor is a nagyszony halála tizéves évfordulóján *Buzogány Anna* fogja az emlékbeszédet tartani.

A Bethlen Gábor Kör diszhangversenye a Zeneakadémián. A legteljesebb siker jegyében zajlott le december 7-én este a Zeneművészeti Főiskola nagytermében, az egyesület diákjóléti célokra rendezett diszhangversenye, amelynek minden egyes száma a legnemesebb értelemben vett művészi élvezetet jelentett az előkelő közönségnek. *Nagy Endre* szellemes, mély értelmű prologja után az Egyetemi Énekkarok magyar dalai arattak nagy sikert, majd *Ákom Lajos* nagyhatású orgonaszáma után *Gárdos Kornélia* szavalatára követelt ismételten ráadást a lelkesült közönség, hogy végül — szünetelőtti utolsó számként — *Koréh Endre* tökéletes előadásában élvezzen néhány gyönyörű dalt. A szünet után *Brahms*: „g.- moll rapszodiáját“ hallottuk örömmel ditrói *Csiby Józseftől*, a fiatal zeneakadémiai tanártól. Utána *Medek Anna* régen hallott tiszta művészete ragadta magával a közönséget. Külön élmény volt *Végh Sándor* szereplése, aki Paganini: „Mózes-fantázia a g-huron“ számával meggyőzte hallgató-ságát arról, hogy a magyar zeneművészet egyik legszebb ígérete. *Kiss Ferenc* viharos sikerű szereplésével zárult az élményt jelentő hangverseny. A zongorakiséretet *Lauriszin Miklós* látta el tökéletesen.

Dr. Pákey Lajos min. osztálytanácsost közigazgatási bírónak nevezte ki a Kormányzó. Gratulálunk!

Dr. Vernes László f. évi november 30-án a kir. magy. Pázmány Péter tudományegyetemen a jogtudományok doktorává avattatott. Gratulálunk s nemzetünk és egyházunk javára jó munkát kívánunk!

Vásároljunk unitárius képes levelezőlapokat karácsonyra. Karácsony ünnepe kötelez bennünket a szeretet gyakorlására. A szeretet legnemesebb formája az áldozatkészség. Boldog ünnep és újév kívánásainkra használjuk fel a konferencia levelezőlapjait, melyek 8 f. árban kaphatók szép kivitelen a lelkészi irodán a konferencia pénztárnokánál a Koháry uccai templomozás előtt és után.

Ugyszintén kaphatók ugyanott **Ferencz József**: „A magyarországi unitáriusok,“ **Ágoston József**: „Heltai Gáspár élete és munkássága“ című füzetek, valamint a pestszentlőrinci templom javára jövedelmező **Pethő István**: „Hiszem az örök életet“ című füzet. Vásároljuk és olvassuk el az ünnepek alatt lelkünk épülésére és az unitárius öntudat emelésére.

Vidék.

A Dávid Ferenc Egylet vándorgyűléseit továbbra is folytatni fogja és január hó folyamán az épülő pestszentlőrinci unitárius templom javára rendezi meg vándorgyűlést a pestszentlőrinci református egyház gyülekezeti termében. Erre a szép találkozásra már jöelöre felhívjuk hűveink figyelmét,

Dávid Ferenc emlékünnepe Kispesten. Nov. 17-én a kispesti szórvány szép emlékünnepevel áldozott egyházalapító püspökünk vértanúságának. *Ferencz József* lelkész beszédében a hit és a szeretet prófétájának eszményét állította a gyülekezet elé. Az istentiszteletet követő ünnepélyen ezúttal a szórvány hitoktatási csoportjának tagjai szerepeltek. *Novotbny Gizella* és *Derzsy József* unitárius írók költeményeit szavalták, míg *Elek Pál* szép beszédben méltatta a nap jelentőségét. Az ünnepélyt *Péterfy Gyula* szórványgondnok zárta be megkapó szavakkal, melyben az összetartásra hívta fel a hűvek figyelmét.

Csepeli szórványunk december hó 22-én, d. e. 11 órakor urvacsoraosztással egybekapcsolt istentiszteletet tart a közelgő karácsonyi ünnepek alkalmából. Szórványunkat nagy veszteség érte özv. *Keresztes Gáborné* elhunytával, aki meleg szívével sokak lelkében ébresztette fel az áldozatos munka lángját. Elhunytát a nagykiterjedésű Molnár család gyászolja s velük együtt a kicsiny szórvány és egyházunk is.

Sashalmon karácsony közeledtével dec. 8-án tartottunk urvacsoraosztással egybekapcsolt istentiszteletet. A szórvány tagjai közül 14-en vettek urvacsorát. Az Urasztalára a kenyeret özv. *Benkő Józsefné*, a bort özv. *Páll Miklósné* adományozták. Az év folyamán összegyűlt perselypénzekből *Kiss Jakab* szórványgondnok három szegény család részére fog a karácsonyi ünnepekre egy-egy kg. zsírt beszerezni.

Uj keblői tanácsosok Debrecenben. Debreceni leányegyházközségünk az ősz folyamán megtartott évi közgyűlésén két új presbitert választott *dr. Gyulay Zoltán* egyetemi tanár és *Mikó István* ny. csendőrtiszthelyettes személyében. Az előbbiben a már Szegeden hosszú időn át kifejtett egyháziasságot, míg az utóbbiban a nagy lelkesedéssel és áldozattal végzett munkát, amellyel összeírta és végiglátogatta debreceni hűveinket, tisztelte meg a választók közössége. Az új területi beosztás alapján most végzik el az adókiivetés munkáját s remélik, hogy egyházi életük új fejlődésnek indul.

Ádándon, egy kis somogy megyei, balatonkörnyéki községben, ahol a szomszédos Balatonendréd és Jut község unitáriusai is összegyűlekeztek, december hó 1-én tartotta meg az első unitárius istentiszteletet *Bartók Géza* polgárdi lelkész. Az istentiszteletet az új unitáriusokon kívül nagyszámu másvallású érdeklődő is végighallgatta s azok körében is mély benyomást gyakorolt.

Böhönyei híveink részére december hó folyamán **Bartók Géza** lelkész urvacsoraosztással egybekapcsolt istentiszteletet tartott. Ez a kis szórvány szépen és áldozatosan végzi a maga munkáját és teljesíti kötelességeit.

Zalaegerszegen nov. 17-én megtartott istentiszteleten **dr. Csiki Gábor** szolgált. A hívek a közeli és távolabbi környékről is szépen összegyülekeztek s 14-en részesültek az úrvacsora áldásaiban. A templomot zsúfolásig megtöltötte az érdeklődők serege. A szolgálat előkészítését **dr. Telman Béla** közjegyző és **dr. Dorbély András** orvos testvéreink végezték.

Erdély.

Egyházi főtanács, Kolozsvárott december 15-én ült össze az unitáriusok parlamentje: az egyházi főtanács. Ezt megelőzőleg december 14-én a különböző társadalmi egyesületek tartották meg gyűléseiket. Ezekről az unitárius nagy napokról lapunk következő számában hozunk tudósítást.

Gramofon kölcsönzés. A Brassai S. ifj. egyesület egy nagy asztali gramofont szerzett be. Ezt családi estélyekre kölcsönadja csekély kölcsönzési díj fejében unitárius családoknak. Érdeklődni lehet az elnökségnél: XI., Rákos-utca 3.

HIVATALOS RÉSZ

Lelkeszi nyugdíjalapra időközben befolyt kegyes adományokat a Nyugdíjbizottság nevében is hálás köszönettel nyugtázom: Székely János, Debrecen 32 P. Bartók Béla (esküvőjekor) 20 P. Péterfy László (esküvőjekor) 15 P. Dr. Halász Jánosné 5 P. Dimény Dénes 2 P. Agoston József 50 fillér, Szép János 40 fillér. Ezenkívül a nyiregyházai szórvány perselygyűjtése őszi hálaadó ünnep alkalmából 15 P. Erre a szent célra adjon — nem a fölösleget, mert az egyikünknek sincsen — hanem adjon minden jó unitárius a szájától megvonva évente 1, azaz egy pengőt, s akkor az egyházi és állami hozzájárulással együtt tíz éven belül kitűzött célunkat, a 100,000 pengős Nyugdíjalapot Isten segédelmével el fogjuk érni.

Atyafiságos szeretettel

Budapest, 1935. december 13.

Józan Miklós,
püspöki vikárius.

A Szentábrahámi unitárius ifjusági konferenciás tábor legutóbbi elszámolásánál a hiány 113.04 fillér, perselypénz 9.12 fillér., kikerekítésül 92 fillér 10.04 fillér., marad 103 P., 3 drb. könyvre kiadás határozat szerint 6 P., a jelenlegi hiány 109 P. Ujból felkérjük azokat, akik részt vettek a konferencián, de nem járultak a költségekhez, hogy a karácsony ünnep csendjében hallgassanak a szeretet szavára és járuljanak utólag hozzá filléreikkel, esetleg pengőkkel s akik eddig nem adakoztak erre a célra, adjanak s ezzel segítsék letörleszteni a hátralékot.

Felelős kiadó: Dr. Iván László.

A Szentábrahámi pihenőre adakoztak: Ürmösy Kálmán (V. részlet) 3 P.-t, Burján Ferenc (IX. részlet) 2 P.-t, Dimény Dénes, Izsó Livia (augusztus) 1—1 P.-t, Zaponel Gizella (október) 30 f.-t, Nemes Mária (december) 20 f.-t, képes levelezőlappal 2 drb. a 8 f. összesen 16 f. kiegészítésül 34 f. együtt 8 P., a múlt hónapban elszámolt 1094 P.-vel a végösszeg 1102 P. Kerekítsük ki minél előbb 1500 P.-re. A jókedvű adakozót szereti az Isten!

Istentiszteleti sorrend 1936. január hóban.

H o l	Melyik napon	Mely órában	Szolgálatot végzi
A., Templomokban:			
V., Koháry-u. 4.	1. 11. 3.	d. e. 11	Józan Miklós
	5. 19.	" "	Barabás István
IX., Rákos-u. 3. (Misszióház)	1. 19.	d. e. 10	Ferencz József
" "	5.	" "	Pethő István
" "	12. 26	" "	dr. Csiki Gábor
B., körzetekben:			
VI., Gömb-u. 33. elemi isk.	12.	d. u. 4.	Barabás István
X., M. A. V. telep Prot. Imaház	5.	" "	Ferencz József
" "	19.	" "	dr. Csiki Gábor
C., Pestkörnyéken:			
Csepel—Templomtéri polgári iskola.	19.	d. e. 11	dr. Csiki Gábor
Kispest—Wekerletelep II. sz. el. isk.	19.	d. u. 4.	Ferencz József
Pszterzsébet—Erzsébet utca el. isk.	12.	" "	dr. Csiki Gábor
" "	26.	" "	Ferencz József
Psztlőrinc—Áll. telep Kulturház	1. 12. 3.	d. e. 11	Pethő István
Rákospalota-Máv.-telepi iskola	5.	d. u. 4.	Barabás István
Ujpest-Szent István-téri polgári iskola	26.	" "	Barabás István
D., Vidéken:			
Debrecen—Hatvan-u. 24. Unitárius Imaház	5.	d. e. 10	dr. Csiki Gábor
Pécs—Ref. templom	12.	d. e. 11	Ferencz József

NB! Aláhúzott dátumon **Urvacsoraosztás.** — Iskolások felső tagozata számára (IV.—VIII. o.) **január 12-én** délelőtt 1/2 10 órakor külön **ifjusági istentisztelet** a Koháry-utcai templomban. — Egyházi énekpróba minden kedden délután 6 órakor a Misszióház templomában (IX., Rákos-u. 3.) — Egyházi adót lehet fizetni V., Koháry-u. 4. szám alatt a lelkészi hivatalban hétköznap délelőtt 9—1 és délután 4—7, vasárnapokon az istentisztelet előtt és után: pénztáros Zsigmond Lőrinc.

Női és férfikalap nagy választékban — modellek után alakítást vállalok **PÉTER JÁNOS**
VIII., Baross-utca 82. sz.

Tisztelendő

Ferencz József lelkész
urnak,
Budapest

IX., Rákos-u 3.